

10. Krytychno-konstruktivnyi pidkhid do vyvchennia spetsialnoi teorii vidnosnosti v profilnykh klasakh zakladiv zahalnoi serednoi osvity : navch.-metod. posib. / A. O. Solomenko, O. A. Konoval, M. A. Sliusarenko, T. I. Turkot ; za red. O. A. Konovala. – Kryvyi Rih : KDPU, 2018. – 150 s.

КОНОВАЛ А. А., СЛЮСАРЕНКО М. А., СОЛОМЕНКО А. А., ТУРКОТ Т. И. Принцип научности при освещении специальной теории относительности в школьных учебниках по физике: критически конструктивный анализ.

Анализируются методические подходы к освещению основных положений специальной теории относительности в современных школьных учебниках физики. Показано, что в некоторых учебниках имеют место физические ошибки, некорректные формулировки и объяснения следствий теории относительности. Указано на необходимости реализации принципа научности при освещении специальной теории относительности в учебниках для средних учебных заведений.

Ключевые слова: самостоятельная работа, принцип научности, субъекты обучения, критическое мышление, специальная теория относительности, методика обучения.

KONOVAL O. A, SLYUSARENKO M. A, SOLOMENKO A. O., TURKOT T. I. The principle of science in covering the special theory of relativity in school textbooks on physics: critical-constructive analysis.

Methodological approaches to covering basic provisions of the special relativity theory in modern physics textbooks are analyzed. It is shown that in some books there are physical errors, incorrect statements and explanations of the consequences of the special relativity theory. The necessity of the implementation of the principle of science in the coverage of the special relativity theory in the textbooks for secondary schools is stressed. In organizing teaching the special relativity theory a strict adherence to the principle of science, consistency and continuity in the formation of scientific concepts, formulation of conclusions and consequences of the relativistic theory to ensure a complete, logically structured physical theory is important for the teacher.

Keywords: independent work, the principle of science, subjects of study, special relativity theory, teaching methodology.

УДК 37.014.54:377

Лебединець Г. М.

ТЕНДЕНЦІЇ РЕТРОСПЕКТИВИ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розкриті тенденції розвитку педагогічної освіти і науки у вищих навчальних закладах України у 60-90-х роках ХХ століття. Розкрито визначальність наукової діяльності, зміст і напрями наукових досліджень професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів у контексті суспільно-історичних змін та охарактеризовано її організаційно-педагогічні умови в окреслений дослідженням період. Актуалізовано науково-педагогічні ідеї професорсько-викладацького складу вищих педагогічних навчальних закладів та можливість їх впровадження в освітній процес; особливості інтеграції наукової і педагогічної діяльності.

Ключові слова: тенденції, вища школа, педагогічна наука, впровадження, наукова робота, навчальний процес, система професійної підготовки.

Концепція “Нова українська школа”, “Закон України про вищу школу” передбачають в стратегії їх виконання осмислення позитивного вітчизняного досвіду, актуалізації тривалих в часі напрацювань педагогічної науки, ретроспективи визначальних елементів наукових розвідок та їх впроваджень на різних етапах діяльності вищої школи.

Досвід діяльності вищих навчальних закладів пропонує сучасній системі професійної педагогічної підготовки напрацювання з проблем педагогіки партнерства, формування професійних компетентностей, впровадження особистісних та соціальнозначущих цінностей, методів неперервності, професійної акмеологічності.

Етапом виникнення затребуваних науково-практичних ідей діяльності закладів педагогічної освіти були 60-90-ті роки минулого століття.

Історично цінним для сьогодення вважаємо досвід у галузі вищої освіти ХХ століття, оскільки в межах країни постійно відбувалися політичні трансформації, які безпосередньо впливали на систему вищої школи, що готувала висококваліфікованих фахівців для суспільних потреб країни. Вивчення та критичний аналіз цього досвіду дає змогу зрозуміти специфіку розвитку вищої освіти країни відповідного періоду, зробити узагальнення, побачити недоліки та прорахунки, виокремити продуктивні ідеї та реальні досягнення.

Аналізуючи зорієнтованість досліджень викладачів вищих навчальних закладів на задоволення суспільних потреб в освітній галузі, зокрема удосконалення навчально-виховних систем діяльності закладів освіти, встановлено їхню залежність від історичних умов, стану педагогічної теорії та практики. Ефективність досліджень і впровадження залежала від об'єктивної зміни суспільно-освітньої ролі науково-педагогічної діяльності, творчої наукової діяльності професорсько-викладацького складу, рівня розвитку теорії й методики науково-педагогічних досліджень, динаміки розвитку державної системи управління науковою діяльністю.

Прийнятий Верховною Радою Української РСР Закон “Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР” (1959) конкретизував завдання формування компетентностей у майбутнього вчителя, зокрема через поліпшення педагогічної підготовки студентів вищих навчальних закладів; посилення теоретичної та практичної підготовки студентів; значне підвищення ролі вищих педагогічних навчальних закладів у розв'язанні найважливіших проблем природничих і гуманітарних наук. Вказувалося на доцільність організації при вищих навчальних закладах науково-дослідних інститутів, лабораторій і об'єднань, а також на інтеграцію наукової роботи із завданнями підготовки вчителів та інших фахівців.

Саме освіта в 60-ті роки забезпечувала підготовку фахівців для реалізації завдань впровадження наукових і технічних новацій у всіх галузях народного господарства, подальше зростання культури і добробуту

населення та розглядалася провідною ланкою розбудови країни.

На дисциплінарну та ідеологічну акцентуацію педагогічних досліджень були націлені документи про стан і заходи дальшого розвитку педагогічної науки (1959), які в загальних рисах окреслювали основні проблеми педагогічної науки і практики. Важливим аспектом розвитку педагогіки вищої школи виявились інноваційна діяльність вищих навчальних закладів. У площині окремих педагогічних новацій, в удосконаленні навчально-виховного процесу, науково-методичної та науково-дослідницької роботи віддзеркалювалися завдання школи, позашкільної діяльності.

Архівні джерела планів науково-дослідної роботи педагогічних інститутів засвідчують, що пріоритетними напрямками наукових досліджень у зазначений період із проблем вищої школи були: загальнотеоретичні проблеми педагогіки вищої школи; проблеми змісту, методів і форм вищої освіти; підготовка і удосконалення педагогічних кадрів; педагогіка й вища школа за кордоном. Як наслідок, спрямованість пошукової діяльності професорсько-викладацького складу кафедр педагогіки і психології педагогічних інститутів зосереджувалися на розробці методологічних і загальнотеоретичних проблем педагогіки; системи виховання; змісту, методів і форм вищої освіти та використання найновіших досягнень педагогічної науки у навчальному процесі для поліпшення його організації [6].

Дослідження проблем педагогіки вищої школи характеризувалися започаткуванням наукових напрямів: формування загальнопедагогічних і професійних компетентностей у процесі підготовки майбутніх учителів; формування особистості вчителя відповідно до вимог реформування професійної школи; формування світогляду студентів; удосконалення психолого-педагогічної підготовки; активізація самостійної пізнавальної активності; пошук шляхів інтенсифікації навчального процесу майбутніх учителів через впровадження висновків наукових досліджень [4].

Проблему професійно-педагогічної підготовки вчителя досліджували на кафедрах психолого-педагогічного спрямування переважної більшості педагогічних інститутів (Київський іноземних мов, Івано-Франківський, Луганський, Тернопільський, Вінницький, Полтавський, Одеський та ін.) і започатковували в діяльності НДІ педагогіки і психології України, спрямованій на концепцію підготовки вчителя в інститутах удосконалення вчителів.

Науковці Сумського, Луганського, Харківського, Тернопільського, Івано-Франківського, Кіровоградського, Херсонського педагогічних інститутів розробляли проблему удосконалення системи професійної підготовки вчителя. Вченими було здійснено теоретичне обґрунтування змісту загальнопедагогічної підготовки вчителя, розкрито його психологічні та педагогічні аспекти; визначено структуру, етапи та рівні формування загальнопедагогічної підготовки вчителя. Так, наукові здобутки А. Алексюка, В. Бондаря, В. Краєвського, О. Кондратюка, Г. Панченко, В. Смалія сприяли

осмисленню основних наукових підходів щодо визначення проблем змісту загальнопедагогічної підготовки, метою якої є розвиток педагогічної спрямованості особистості студента і забезпечення готовності студентів вищих педагогічних закладів освіти до професійної діяльності [1].

У 80–90-х роках 17 педагогічних інститутів здійснювали дослідження за окремою програмою “Комплексний підхід до професійної підготовки вчителя”, що передбачала дослідження таких тем: “Удосконалення змісту, форм і методів навчання студентів із загальнотехнічних дисциплін” (Херсонський педінститут), “Підготовка майбутніх учителів до роботи в сільській школі” (Кам’янець-Подільський, Мелітопольський педінститути), “Підготовка майбутніх учителів до природоохоронної освіти і виховання учнів” (Житомирський педінститут), “Шляхи удосконалення спеціальної підготовки учителів у педінститутах” (Херсонський, Полтавський, Тернопільський, Київський педінститути) [5].

Висновки і рекомендації знайшли відображення в дослідженнях: “Формування особистості вчителя іноземних мов у навчально-виховному процесі спеціального вищого навчального закладу” (Київський педінститут іноземних мов), “Формування професійно-педагогічних якостей майбутніх учителів у педагогічному вузі” (Івано-Франківський педінститут) та “Удосконалення підготовки майбутніх учителів до роботи в школі через систему безвідривної практики”. В системі підготовки кадрів впроваджувались рекомендації досліджень таких як: “Підготовка студентів педінститутів до організації самоврядування в школі” (1989), “Ділова гра як засіб інтенсифікації навчання майбутнього педагога” (1989) та ін.

Логіко-системний аналіз навчальних планів педагогічних інститутів за 70–80-ті роки віддзеркалює характер і привілейоване становище суспільно-політичних дисциплін. Більшість з них – філософія, історія партії, які не пов’язані з педагогічною діяльністю, не передбачали впливу на ефективність професіонала чи педагогічної культури. Вивчення загальнонаукових, спеціальних і фахових дисциплін будувалося за принципом паралельності, що призвело до формалізму у навчанні та низького рівня знань з професійно-орієнтованих дисциплін. Проте з середини 60-х років у загальносоюзних навчальних планах, які вважалися цілевизначеними, спостерігалася тенденція збільшення годин на вивчення фахових дисциплін. Це впливало на пошуки оптимальної організації навчального-виховного процесу, тобто на ідеї оптимізації навчання (Ю. Бабанський, В. Бондар, Ю. Поколенчук та ін.).

Розроблялися теми організації навчально-виховного процесу зі студентами: “Педагогічні принципи діяльності вищих педагогічних навчальних закладів” (Луцький педінститут); “Суть і система професійної педагогічної спрямованості у підготовці учителів” (Івано-Франківський педінститут); “Оптимальна організація навчального процесу у вищому педагогічному навчальному закладі” (Черкаський педінститут); “Професійно-

педагогічна підготовка студентів факультетів фізичного виховання” і “Система тестів для визначення рівня засвоєння іноземних мов студентами різних вищих навчальних закладів” (Харківський педінститут) та ін.

У 1978 році з метою формування професійно-педагогічних компетентностей вищим навчальним закладам рекомендувалось розширити вивчення актуальної тематики педагогічного процесу школи, оснащення навчання висновками наукових досліджень. У варіативну частину навчальних планів з метою створення умов для ефективної професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів включили нові дисципліни (“Психологія самовиховання”, “Основи психолого-педагогічної діагностики особистості”, “Основи педагогічної майстерності”, “Педагогіка вищої школи”, “Методи навчання у сучасній середній школі”, “Основи педагогічної творчості” та ін.

Вивчення курсу педагогіки здійснювалося на основі введеного синтетичного принципу (Кримський педагогічний інститут), який відрізнявся такими показниками: усі види занять й облік знань студентів розглядали як єдиний процес теоретичної та практичної підготовки студентів до педагогічної діяльності; циклічність проведення всіх видів занять, тобто вивчення курсу педагогіки по частинах в його теоретичному й практичному плані.

Науково-методичною радою Міністерства освіти (від 05.09.1985 р.) рекомендовано до впровадження в педагогічних інститутах програму спецкурсу “Вступ до спеціальності”. Вивчення цього спецкурсу передбачало оволодіння студентами початковими знаннями про сутність і специфіку професійної діяльності вчителя, оволодіння глибокими теоретичними знаннями і професійно-педагогічними компетентностями, формування інтересу, мотивації до педагогічної професії. У змісті курсу розкривалися соціальна значущість педагогічної професії, функції вчителя і вимоги до нього, що відображені у кваліфікаційній характеристиці. Вивчення спецкурсу “Вступу до спеціальності” сприяв адаптації першокурсників до умов навчання у педагогічному інституті; стимулювало свідоме й активне включення у самостійну навчальну, наукову, суспільну діяльність у період навчання; забезпечувало початкову підготовку до проведення педагогічної практики.

Вчені-педагоги (В. Абраменко, С. Максименко, Д. Ніколенко, Л. Проколієнко, К. Хоменко та ін.) проаналізували навчальний процес і заклали фундаторські основи розв’язання проблем оновлення вищої школи в контексті психологічних особливостей студентського віку та психологічних явищ, які зумовлюються умовами вищого навчального закладу; запропонували варіанти вирішення проблеми підвищення ефективності педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу такі, як: активізація освітньої, пізнавальної діяльності через мотивування та стимулювання особистості, збільшення обсягу інформації, прискорення

процесів її асиміляції, створення особливих психологічних і дидактичних умов навчання та викладання та ін.

У наукових працях професорсько-викладацького складу вищих педагогічних навчальних закладів (Київського, Луганського, Полтавського) спостерігалася тенденція розробки проблеми підготовки вчителя на основі аналізу структури педагогічної діяльності [3].

У 60–70-ті роки започатковується й наростає активність новаторського педагогічного руху. Учені-дослідники брали в основу висновків зміст і результативність педагогічної майстерності учителів-практиків. Дослідження творчої діяльності, її впливу на формування особистості майбутнього фахівця стали однією з актуальних проблем педагогіки вищої школи. Звіти про виконання дослідної роботи свідчать, що вчені розглядали проблеми виховання молоді у діалектичній єдності з творчістю. Різні форми організації творчості спрямовувалися на розширення світогляду, ерудиції студентів, формування навичок глибокого аналізу культурних інтересів і явищ, уміння дискутувати [7].

Наукові розвідки професорсько-викладацького складу щодо дослідження спадщини видатних педагогів висвітлювалися на науково-практичних конференціях. Наприклад, у 1978 р. на конференції, присвяченій В. Сухомлинському було представлено близько 150 доповідей дослідників педагогічних інститутів України, зокрема В. Хрущ “Творчий внесок В. О. Сухомлинського в розробку теоретичних основ співвідношення моралі та права і проблеми морально-правового виховання” (Івано-Франківський педінститут), В. Вихрущ “В. О. Сухомлинський про педагогіку співробітництва у навчальному процесі” (Тернопільський педінститут), В. Голубченко “В. О. Сухомлинський про використання пам’яток історії та культури у патріотичному вихованні старшокласників сільської школи” (Сумський педінститут) та ін.

Ідеї зарубіжної педагогіки були невід’ємною частиною суспільної й наукової думки 90-х років, вони вплинули на характер сприйняття, на визначеність місця знань в шкалі духовних цінностей. У 1992 році у зв’язку з 400-річчям від дня народження педагога ЮНЕСКО проголосило 1992 р. роком Я. Коменського. У вищих та середніх педагогічних навчальних закладах і школах України проведено ювілейні засідання, наукові сесії, лекції, доповіді, присвячені використанню спадщини педагога.

Серед цих заходів варто особливо відзначити виставку, організовану генеральним консульством Чеської та Словацької федеративної республіки в Україні й Київським педінститутом. Проведено міжнародні наукові конференції відповідно до постанови ЮНЕСКО в Київському, Переяслав-Хмельницькому та Одеському педінститутах за участю представників науково-педагогічної громадськості Чеської та Словацької федеративної республіки. У конференціях брали участь викладачі педагогічних інститутів України, Канади, Німеччини, Чехії, Польщі, Росії, Ізраїлю.

Важливе місце у дидактичній підготовці студентів займали питання активізації методів навчання, підвищення ролі самостійності й дослідництва в опануванні нових знань, використання в навчальному процесі нових технічних засобів навчання.

У 90-х роках науковці-педагоги плідно працювали над розробленням Державного стандарту ступеневої підготовки вчителя трудового навчання. Професорсько-викладацький склад кафедр фізики, методики фізики, загальнотехнічних дисциплін, креслення педагогічних інститутів (Є. Коршак, М. Корець, О. Падалка, Д. Тхоржевський та ін.)

Протягом 70–80-х років крім аудіовізуальної освіти і програмованого навчання, розглядалися основи інформатики, теорія телекомунікацій, педагогічна кваліметрія. Учені (В. Брановицький, К. Вершинін, А. Довгялло, А. Прокопенко) запропонували модель управління процесом комп'ютерного навчання – створення програмного забезпечення.

Суспільні виклики, проблеми удосконалення всіх галузей, зокрема й освіти, через впровадження комп'ютерної грамотності відображені в змісті окремої постанови Міністерства освіти “Про заходи щодо забезпечення комп'ютерної грамотності учнів і широкого впровадження електронно-обчислювальної техніки в навчальний процес” (1985 р.). Перед Міністерством освіти, науково-дослідними інститутами, вищими педагогічними навчальними закладами було поставлено завдання забезпечити підготовку вчителів до навчання в школі курсу “Основи інформатики” та розробити відповідне навчально-методичне забезпечення. У 80-х роках при Міністерстві освіти працював центр розробки програм навчання основ інформатики в середніх і вищих педагогічних навчальних закладах. У ньому працювали вчені педагогічних інститутів (Київського педагогічного інституту – М. Жалдак, Ю. Рамський, Одеського – Г. Бритавський, Харківського – С. Раков та ін., Тернопільського – П. Маланюк, Чернігівського – Г. Цибко та ін.).

У процесі наукового обґрунтування та впровадження в практику проекту вивчення інформатики та обчислювальної техніки провідну роль відіграв Київський педагогічний інститут, у якому в 1985 р. відкрито першу серед вищих педагогічних навчальних закладів кафедру основ інформатики та обчислювальної техніки.

Наприкінці 90-х років, як свідчить аналіз досвіду роботи вищих навчальних педагогічних закладів України, естетичне виховання розглядалося як складник професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя. Зокрема, у Ворошиловградському, Полтавському, Херсонському та інших педінститутах, естетичне виховання студентів здійснювалося через різні студентські аматорські утворення: вокальні ансамблі, ансамблі народних інструментів, студентські танцювальні колективи тощо. Вивчення досвіду вищих педагогічних закладів освіти України досліджуваного періоду свідчить також про чітку спрямованість естетичного виховання на

формування в майбутніх учителів естетичних знань, смаків, ідеалів; розвиток здатності естетично сприймати явища дійсності, твори мистецтва, потреби внесення прекрасного в життя; розширення загальнокультурного світогляду; використання здобутих знань та наявних здібностей у практичній діяльності; організацію засвоєння ними духовної, історичної та культурної спадщини українського народу.

80–90-ті роки – період національно-спрямованої ідеї демократизації, а відповідно і розширення національно-освітньої тематики досліджень. Вчені Київського, Полтавського, Дрогобицького, Івано-Франківського, Переяслав-Хмельницького та інших педагогічних інститутів плідно працювали над розробкою проблеми теорії та практики українського національного виховання (М. Стельмахович, А. Бойко, Я. Бурлака, Ю. Руденко); формування особистості українця, національної свідомості, інтеграції традиційної педагогіки, етнопедагогіки та педагогічної науки.

У наукових дослідженнях авторів 80-90-х років формувалися тенденції, які заявили про себе вже з перших років демократичної незалежної держави. Дослідники альтернативно, а іноді критично оцінювали досвід попередніх років, уникаючи ідеологізаторських підходів, позбавляючись пропагандистського змісту. Вчені Київського, Полтавського, Кам'янець-Подільського педінститутів проявили зацікавленість до етапів розвитку освіти, педагогіки і персоналій, досвід яких майже не вивчався за радянської доби (історія розвитку меншин у 20–30-ті роки – О. Войнолович, історія управлінської освіти періоду визвольних змагань – Л. Вовк, Н. Дем'яненко, М. Собчинська, В. Майбородата ін.).

Наукова підготовка, глибоке знання школи, її стану, висока педагогічна майстерність – цей синтез знань і умінь викладачів педагогічних інститутів забезпечував науково-педагогічний вплив вищої школи на систему підвищення кваліфікації вчителів. Цю проблему висвітлено в працях В. Бондаря, В. Маслова, О. Падалки, О. Шпака, Р. Семернікової та ін.

Проблемні науково-дослідницькі лабораторії вищих навчальних закладів створювалися у складі науково-дослідницьких секторів (відділів) вищих навчальних закладів. Їхня діяльність спрямовувалася на проведення теоретичних і експериментальних досліджень відповідно до затвердженого проблемного напрямку. У проблемних лабораторіях наукову роботу виконували професорсько-викладацький склад кафедр у порядку їх звичайних кафедральних доручень, аспіранти, які досліджували проблеми, що відповідали напряму лабораторії, стажери-дослідники й стажери з інших вищих навчальних закладів, студенти, які виконували курсові, дипломні та інші дослідницькі роботи.

Розвиток вищої педагогічної школи у 60–90-х роках ХХ ст. характеризувався такими основними тенденціями: поєднання навчально-виховної роботи з дослідженнями в галузі психолого-педагогічних, соціально-економічних, природничих і гуманітарних наук; розроблення

кафедрами педінститутів теорії й технології навчання та виховання; розроблення окремих питань методики викладання основ наук; виконання разом з підрозділами науково-дослідних інститутів досліджень з актуальних проблем педагогічних, природничих і суспільних наук.

У системі подальших досліджень наукової діяльності професорсько-викладацького складу вищих педагогічних навчальних закладів перспективними є розгляд різних періодів науково-педагогічної діяльності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, поглиблений та персоніфікований розгляд окремих наукових напрямів і проблем на етапі структуризації і організаційно-педагогічного забезпечення наукових шкіл психолого-педагогічної науки.

Сучасна філософія освіти формує нові виклики, нові запити на науково-дослідну роботу викладача вищої школи, узгодження суб'єкт-суб'єктних відносин як педагогічного процесу, так і його взаємодію з науково-дослідним пошуком, зокрема і в закладах технічного, екологічного та іншого спрямувань. І все ж досвід впровадження науки у практику професійної підготовки вчителя, поява наукових шкіл з проблем педагогіки вищої школи, доводить її вагомість саме в системі педагогічних університетів, саме в площині формування професійних, зокрема педагогічно зорієнтованих компетентностей. Модернізація освіти залежить від вчителя, від характеру навчально-наукового організму – лабораторії закладу, в якому ведеться підготовка, який зберіг історію науково виваженого досвіду.

Використана література:

1. *Адаменко О. О.* Освітня діяльність та науково-педагогічні погляди Василя Захаровича Смаля (1930–1987 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ін-т вищ. освіти НАПН України. – Київ, 2010. – 20 с.
2. *Вовк Л. П.* Історія освіти і педагогіки в загальній, методологічній і професійній культурі майбутнього вчителя : посібник-коментар із пропедевтики вивчення історії педагогіки / М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 331 с.
3. *Волкова Н. П.* Формирование профессионально-педагогической направленности личности учащихся педагогических классов средних общеобразовательных школ : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького. – Київ, 1989. – 183 с.
4. *Дем'яненко Н. М.* Загальнопедагогічна підготовка вчителя в історії вищої школи України (XIX – перша чверть XX ст.) : автореф. дис. ... док. пед. наук : 13.00.04 / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – Київ, 1999. – 40 с.
5. Комплексна цільова програма “Наука” : затверджена рішенням колегії Міністерства освіти УРСР від 21 липня 1981 р. : у 4 ч. – Ч. 1. – Київ : ЦИУУ, 1981. – 30 с.
6. *Лебединець Г. М.* Основні напрямки наукових досліджень у вищих навчальних закладах України (60–90-ті рр. XX століття) // Сучасні міждисциплінарні дослідження: історія, сьогодення, майбутнє: результати п'ятої заоч. міжнар. конф. : зб. наук. праць, 12 квіт. 2014 р. / [за ред. М. М. Приходько, С. В. Тонких]. – Київ : Аграр Медіа Групп, 2014. – С. 38-43.
7. Основные тенденции развития Всесоюзного конкурса на лучшую научную работу студентов по естественным, техническим и гуманитарным наукам (1958/59–1972/73 учебные годы). – Москва, 1975. – С. 31-33.

References:

1. *Adamenko O. O.* Osvitnia diialnist ta naukovo-pedahohichni pohliady Vasyliia Zakharovycha Smalia (1930–1987 rr.) : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / In-t vyshch. osvity NAPN Ukrainy. – Kyiv, 2010. – 20 s.
2. *Vovk L. P.* Istoriiia osvity i pedahohiky v zahalnoi, metodolohichnii i profesiinii kulturi maibutnoho vchytelia : posibnyk-komentar iz propedytyky vyvchennia istorii pedahohiky / M-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy ; NPU im. M. P. Drahomanova. – Kyiv : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2012. – 331 s.
3. *Volkova N. P.* Formyrovanye professyonalno-pedahohycheskoi napravlennosti lychnosti uchashchykhsia pedahohycheskykh klassov srednykh obshcheobrazovatelnykh shkol : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Kyev. hos. ped. yn-t ym. A. M. Horkoho. – Kyiv, 1989. – 183 s.
4. *Demianenko N. M.* Zahalnopedahohichna pidhotovka vchytelia v istorii vyshchoi shkoly Ukrainy (XIX – persha chvert XX st.) : avtoref. dys. ... dok. ped. nauk : 13.00.04 / In-t pedahohiky i psykholohii prof. osvity APN Ukrainy. – Kyiv, 1999. – 40 s.
5. Kompleksna tsilova prohrama “Nauka” : zatverdzhena rishenniam kolehii Ministerstva osvity URSS vid 21 lypnia 1981 r. : u 4 ch. – Ch. 1. – Kyiv : TsYUU, 1981. – 30 s.
6. *Lebedynets H. M.* Osnovni napriamky naukovykh doslidzhen u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy (60–90-ti rr. KhKh stolittia) // Suchasni mizhdystsyplinarni doslidzhennia: istoriia, sohodennia, maibutnie: rezultaty piatoi zaoch. mizhnar. konf. : zb. nauk. prats, 12 kvit. 2014 r. / [za red. M. M. Prykhodko, S. V. Tonkykh]. – Kyiv : Ahrar Media Hrupp, 2014. – S. 38-43.
7. Osnovnye tendencii razvitiya Vsesoyuznogo konkursa na luchshuyu nauchnyu rabotu studentov po estestvennym i tehniceskim i gumanitarnym naukam (1958/59–1972/73 uchebnye gody). – Moskva, 1975. – S. 31-33.

ЛЕБЕДИНЕЦ А. М. Тенденции ретроспективы проблемы внедрения научной работы в учебный процесс системы профессиональной подготовки.

В статье раскрыты тенденции развития педагогического образования и науки в высших учебных заведениях Украины в 60-90-х годах XX века. Раскрыто приоритетность научной деятельности, содержание и направления научных исследований профессорско-преподавательского состава высших учебных заведений в контексте общественно-исторических изменений и охарактеризованы ее организационно-педагогические условия в исследуемый период. Актуализированы научно-педагогические идеи профессорско-преподавательского состава высших педагогических учебных заведений и возможность их внедрения в образовательный процесс; особенности интеграции научной и педагогической деятельности.

Ключевые слова: тенденции, высшая школа, педагогическая наука, внедрение, научная работа, учебный процесс, система профессиональной подготовки.

LEBEDYNETS G. M. Tendencies for the retrospective context on the problem of the research work implementation in the educational process of the professional training system.

The article reveals tendencies in the development of pedagogical education and science in higher educational institutions of Ukraine in the 60-90s of the XX century. The priority of research activity, the content and directions of scientific research of the faculty of higher educational institutions in the context of socio-historical changes are described and its organizational and pedagogical conditions during the academic period are characterized. The scientific and pedagogical ideas of the faculty of higher pedagogical educational institutions and the possibility of their implementation into the educational process as well as the peculiarities in the integration of research and educational activities are updated.

Keywords: tendencies, higher education, pedagogical science, implementation, research work, educational process, professional training system.